СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 303. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 30-го грудня, 1927. VOL. XXXV. No. 303. Jersey City, N. J., Friday, December 30, 1927. THREE CENTS.

ЛИНДБЕРҐ ПРИЇХАВ ДО ҐВАТЕМАЛІ

ВІДБУВ 675 МИЛЬ НЕБЕЗПЕЧНОЇ ДОРОГИ ЗА 7 ГОДИН.

ҐВАТЕМАЛЯ, Середна Америка, 28. грудня. — Величезна товпа народа витала тут нині коло пів до другої години сполудня американського летуна Чарлза Линдберґа, що приїхав сюди з Мексика. На його стрічу вийшло просто ціле місто. Серед товпи панувало велике одушевлення від самої хвилі появи літака Линдберґа між двома вульканами, що стоять недалеко від міста. Линдберґа витав президент Ґватемалі, відтак товпа повела його вулицями міста.

Линдберґ вилетів з Мексика коло сходу сонця. Дорогу з Мексика до Ґватемалі, що виносить 675 миль, він відбув за 7 годин. Се вважається дуже гарким осягом, бо по дорозі мусів він перелітати високі гори.

При виїзді з Мексика пращали його мексиканські урядники з президентом Мексика Каєсом на чолі, американська кольонія під проводом амбасадора Морова та величезні товпи народа.

РЯД ВИЗНАЧНИХ ЕКОНОМІСТІВ ВИСТУПАЄ ЗА ЮНІЄЮ.

НЮ ЙОРК, 28. грудня. — Трийцять девять визначних економістів виступило з публичною заявою в справі боротьби між собвейовим підприємством Інтерборо та Американською федерацією Праці за право робітників підприємства організуватися в юнію, незалежну від підприємства.

Економісти заявляють, що право організуватися незалежно від заряджування підприємства треба признати основним правом робітника. Вони остерігають підприємців, що подібною політикою спротиву проти правних організацій робітників вони доводять робітників до скрайних поглядів.

„В АМЕРИЦІ ПАНУЄ ЖІНКА" — КАЖЕ ВИЗНАЧНИЙ НІМЕЦЬКИЙ МУДРЕЦЬ.

ГР. КАЙЗЕРЛІНҐ ДОБАЧУЄ В АМЕРИЦІ ПРИЗНАКИ ЖІНОЧОГО ПАНУВАННЯ.

НЮ ЙОРК, 28. грудня. — На німецькім кораблі Дрездені приїхав сюди нині на 5-місячку відчитову туру відомий на весь світ німецький фільософ Кейзерлінґ.

У розмові з американськими газетярами граф Кейзерлінґ говорив між инчим про Америку як про край, у якому панує жінка. Признаки сього панування Кейзерлінґ добачував у таких появах, як у намаганню Американців видавати закони про всяку суспільну недостачу. Прогибіцію, приміром, заведено, на його думку, зовсім під впливом жінки.

Він каже, що се панованнє жінки не виходить на добро ні мущинам, ні самій жінці, яка серед таких умов примушена виробляти в собі мужеські прикмети.

ҐОВЕРНОР ОКЛАГОМИ НЕ ДОПУСКАЄ ДО ЗАСІДАННЯ СЕНАТУ.

ОКЛАГОМА СИТІ, 27. грудня. — Ґовернор Джансон візвав знова військо, щоби не допустило до засідання сенату на капітолю. Сталося се тому, що сенатори наміряють конче відбути засідання й поставити говернора Джансона в стан обжалування й завісити його в уряді. Замісць проголошення военного стану, військо має лише помагати шерифови Денсі перевести в діло заборону ґоверкора й недопустити до засідання сенату.

Найновіща заборона не дозволяє сенаторам відбувати засідань, будьто в цілі поставлення говернора в стан обжалування, будьто в якім иншім намірі. Сенатори одначе, мимо недопущення їх до капітолю зібралися в однім міськім готелю. Тут ухвалили вони 24 голосами проти двох завішення говернора Джансона в урядованню й розпочаття проти нього судового слідства.

НОВИЙ СЛУЧАЙ ПІРВАННЯ МАЛОЛІТНОЇ ДІВЧИНИ.

ОВКЛЕНД, Каліфорнія, 28. грудня. — Випущений на волю вязень Мек Леленд пірвав був 11-літну Евеліну Смит. Забираючи дівчину з дому її родичів, заявив, що його мати, маєтна жінка, адоптує сю дівчину й дасть заняття її безробітному батькови. Рівночасно дав він родичам дівчини чек на $125, на який не було покриття в банку. Опісля показалося, що його мати не має ніякого маєтку й не думала адоптувати ніякої дівчини.

Коли поліція почала пошукування за дівчиною, Мек Леленд припровадив її до знакомої місіонарки пані Спенс, а ся віддала дівчину в руки поліції. Пірвана дівчина заявила, що Мек Леленд обходився з нею добре й не зробив їй нічого злого.

ПРОКУРАТОР ЗАПЕРЕЧУЄ, ЩО ПІРВАНА ДІВЧИНА УМЕРЛА НА УДАР СЕРЦЯ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС, Каліфорнія, 28. грудня. — Дистриктовий прокуратор Еза Кійз мав сказати, що він не вірить, щоби Маріян Паркер умерла зі страху на укар серця, а не від удушення. Ся заява прокуратора противиться твердженю лікаря Вагнера, який переводив секцію тіла дівчини й заявив, що вона не умерла від удушення, але на удар серця. У дальший своїй заяві говорить прокуратор, що хочби Маріян Паркер не умерла від удушення, Гикман повинен бути повішеним тому, що пірвав дівчину цілком здорову і так її застрашив, що вона зі страху померла.

УБИЙНИК МАТЕРІ ПЕРЕД СУДОМ.

ОТАВА, Илиной, 27. грудня. — У Ля Сал окружнім суді розпочалася судова розправа против Герроґо Гила, що мав убити минулого серпня свою матір. Др. Гил, окуліст, батько 22 літнього Гарроґо наняв найлучших адвокатів для оборони свого сина й заявив, що пожертвує усьо своє майно на оборону сина.

Єлисавету Гил, матір Гарого, найдено убитою револьверовим вистрілом у пивниці її дому й присипаною зверху землею. Прокураторія обжаловує молодого Гила, що то він, по сварці за виставлений проти її волі чек, убив її й сховав її тіло в пивниці. Своїм тестаментом мати Гила записала йому цілий свій маєток, який виносив 50 тисяч долярів. Прокураторія домагається для молодого Гила кари смерти на електричнім стільци. Обжалуваний Гил в протягу чотирох послідних місяців заперечував свою вину й заявляв, що не має нічого спільного з убийством матері.

ВАЖНІ ЗМІНИ В РАДІ НАРОДНИХ КОМІСАРІВ.

МОСКВА. — У Совітськім Союзі наступили важні зміни на становищах народних міністрів. Народного комісаря освіти Луначарського іменовано совітським послом в Римі замісць Каменева, якого виключено з комуністичної партії. Місце Луначарського заняв голова „Чеки" або Головної Політичної Управи, Менжинський. Се іменовання досить цікаве й небувале, бо дивним видається, коли голову тайної поліції іменується міністром освіти. Можливе було воно за царських часів й можливим, як бачимо, є за панування большевиків, бо одні й другі опирали й опирають свою владу на поліції й тайних шпіонах. Головою „Чеки" іменовано приятеля Сталіна — комісаря торговлі Микояна. На місце Микояна іменовано бувшого комісаря фінансів Сокольникова, який зірвав з опозицією й прилучився до сторонників Сталіна.

БУВШИЙ ПОЛЬСЬКИЙ ПОСОЛ УТІК ДО СОВІТСЬКОГО СОЮЗА.

ВИЛЬНО. — Тутешні польські власти одержали вісти, що бувший польський посол Галко (давніший член „Визволення", а опісля „дикий") перейшов на большевицький бік, бо боявся арештування польськими властями.

НАЙШЛИ 17 ЗАМЕРЗЛИХ ЖОВНІРІВ.

БІЛГОРОД, Югославія, 27. грудня. — Найдено тут недалеко залізничого шляху до Нішу замерзлі тіла 17 сербських жовнірів з крісами в руках і в позиції до маршу. Вони пропали перед тижнем і всі пошукування за ними були безуспішні з причини великих снігових заситів. Доперва, коли сніг дещо стопився, найдено їх замерзлі тіла недалеко залізного шляху.

ВЕРТАЮТЬ ДОМИ ДАВНИМ ВЛАСНИКАМ.

ЛЕНІНГРАД. — У Ленінграді закінчила свою працю комісія, яка мала занятися зворотом домів давним власникам. По повітах сей зворот домів заставновлено. У самім Ленінграді згаданий зворот продовжається дальше.

ОБРАБОВАННЄ БАНКУ.

СПРІНҐФІЛД, Мезуре, 27. грудня. — Двох незамаскованих молодих бандитів ввійшло о 9-ій годині зрана до Піплс Банку і забравши 25 тисяч долярів в готівці втекли у приготованім авті, стоячім з заду банку.

Оба молоді бандити з револьверами в руках приневолили 8 урядовців банку разом з віцепрезидентом Сейфертом положитись поза конторою на землю й не рухатись, поки не забрали грошей з отворених кас. Також і трох гостей, що ввійшли до банку, приневолили положитись на землю й не рухатись. Одного з тих послідних, який був членом Армії Спасення й не хотів повинуватися їх приказови, побили так дімаючо рукою револьвера, що він стратив притомність.

Забравши гроші, всіли грабівники до стоячого на поготівлі автомобіля й щезли без сліду.

ВОЗДУШНА ФЛЬОТА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ.

ЛОНДОН. — Заступник секретаря воздушної фльоти Ф. Сасун, відповідаючи на інтерпеляцію в парляменті, заявив, що британська воздушна фльота складається з 750 аеропланів, з яких 270 находиться поза Лондоном. Персонал воздушної фльоти числить 3,000 летунів. Французька воздушна фльота складається з 1,350 аеропланів.

УКРАЇНСЬКИЙ РАДЯНСЬКИЙ СУД ЗАСУДЖУЄ ТРОХ ЛЮДЕЙ НА РОЗСТРІЛ.

КИЇВ. — Український радянський найвисший суд засудив на розстріл мешканців Маріюполя Цуприна, Зерниченка й Шелудченка. Цупринови на підставі амнестії, замінено кару смерти на 10-літну вязницю.

СВЯЩЕНИК ЗРІКСЯ СВОГО СТАНОВИЩА.

З Парижа доносять, що там зрікся свого становища оден з найвизначніших французьких проповідників, „аббе" Cансо із Нотр Дам у Парижі. Причиною уступлення „аббе" Сансо з його становища було непогоджування з церковною владою в деяких догматичних питаннях.

СЛОВНИК РОСІЙСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

Товариство бувших політичних каторжників рішило скласти перший словник діячів російської революції, почавши від декабристів аж по нинішній день. Вже тепер обчислили, що той словник матиме самих лише прізвищ 200,000.

2-ГА МІЖНАРОДНЯ СЕЛЯНСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ В ХАРКОВІ.

До Харкова прибула друга міжнародня селянська делегація в складі 12 чеських, австрійських і мексиканських селян. Делеґація приїхала, щоб обізнатися з сільським господарством України, з життям і побутом українського селянства. Поділившись своїми вражіннями з подорожі по Україні делеґати заявили, що українське селянство з успіхом розвиває тепер своє господарство й підвищує свій культурний рівень.

Делеґація одвідала Дніпрельстан, де обізналася з тим, як там іде робота. Грандіозність будівництва справила на неї величезне враження. Найближчими днями делегація вирушує в подорож по Україні і одвідає також цілий ряд сіл.

ОШУКАНЕЦЬ, ЩО УДАВАВ СВ. ПЕТРА.

На Закарпатській Україні в селі Новоселиця з початком листопада появився якийсь чужий чоловік і винайняв стару хату. Вечором розложив він великий огонь перед хадою. Коли зацікавлені люди збіглися до вогню, той чужинець впав на коліна і зачав молитися. Коли люди запитали його, що він за один — чужинець відповів, що є св. Петром: що його післав Бог, щоб людям проголосив кінець світа на день 6. листопада. Наївні селяни стали зносити „св. Петрови" подарунки, щоби молив Бога о відвернення цего нещастя. Коли надійшов день 6. листопада, перелякані селяни перевели цілий день на молитві, але коли вечером бачили, що кінця світа нема, пішли до хати, де мешкав чужинець. Але по нім і місце застигло. Він забрав подарунки і втік, одуривши темних людей, які вірять першому-ліпшому пройдисвітови.

ВИБУХ ГРАНАТУ УБИВ ПАРУБКА.

У повоєнних часах що-раз частіше лучаються в Галичині вибухи гранатів. Діється се тому, що хлопці а також і парубки обходяться несторожно з найденими гранатами. Недавно лучився знова такий нещасливий випадок, в якім якого стратив життя 20-літний парубок. Нещасливий випадок лучився в Ямниці, коло Станиславова. 20-літний парібок Іван Липа, пасучи худобу, знайшов біля залізничої будки ч. 77, в корчах, артилерійський гранат. Він показав його 8-літньому хлопцеви Василеви Галярникови, але цей перестерігав парубка, щоб не рушав гранату, „бо нас забе". Парубок не послухав доброї ради малого хлопця і відповів йому: „не бійся, то стріляє до гори". Опісля вдарив гранатом до землі. Тоді наступив вибух і гранат розшарпав парубка на кавалки. Відламки гранату ранили і мазого Василя в ногу, бо він був досить далеко від цего місця. Парубка похоронено, а раненого хлопця відвезено до шпиталя в Станиславові. Видко родичі повчили його, щоби не рушав гранату, тому він перестерігав парубка і уратував своє життє.

ФРАНЦІЯ РОБИТЬ ПРЕТЕНСІЇ ДО ДОНЕЦЬКОГО ВУГЛЕВОГО БАСЕЙНУ

БУДЕ ДОМАГАТИСЯ ПОВЕРНЕННЯ ДАВНІХ КОНЦЕСІЙ АБО ВІДШКОДОВАННЯ.

ПАРИЖ, 28. грудня. — Совітський Союз оповістив саме, що признав важні індустріяльні концесії американським фірмам у Донецькім вуглянім басені. Ся оповістка збурила Францію, яка перед революцією, за царських часів, мала виключні концесії до експльоатації Донецького вугляного басену. Вона заявляє, що при відновї переговорів щодо сплати царських довгів буде домагатися також привернення давніх концесій у Донецькім басені, або заплачення відповідного відшкодовання.

Протест Франції не є вимірений проти нових американських концесій, але є тільки обороною французького права власности взагалі.

„ВОДКА" НЕ ПЕРЕВОДИТЬСЯ У СОВІТСЬКІЙ РОСІЇ.

КОМУНІСТИЧНИЙ ЧАСОПИС ВИСТУПАЄ ПРОТИ ПИЯНСТВА СОВІТСЬКИХ РОБІТНИКІВ.

МОСКВА, 28. грудня. — Московська Робітнича Газета виступає в передовиці, поміщеній на першій стороні, проти пиянства, яке поширюється між совітськими робітниками в Москві й Ленінграді. В час Різдвяних Свят „свідомі" комуністичні робітники пили так сильно, що богато з них по святах не прийшло до роботи. І так приміром у ленінградській фабриці „Треугольник" не прийшло по святах до роботи 150 робітників; у металевій фабриці „Червоний Жовтень" абсентуалось два рази стільки робітників як звичайно се діється по святах. У московській фабриці машин „Кранапресня" не прийшло по святах до роботи 63 робітників на усіх 600.

Пересічно не прийшло по святах до роботи 10 відсотків робітників, занятих у совітських фабриках. Згаданий висше часопис друкує оповістку кооперативи, яка знизила о 15 відсотків ціну горівки „на час релігійних свят", та додає: „Що за ганьбляча оферта для Совітської Кооперативи"?

Дальше нарікає згаданий часопис, що досі не придумано ніяких відповідних розривок для робітників на святочні дні. З тої причини совітська влада носиться з гадкою ограничити продажу водки у всіх промислових осередках.

ДЕФРАВДАЦІЯ 100,000 ЛІР З ФОНДІВ ТУРЕЦЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

ПРЕЗИДЕНТ МУСТАФА КЕМАЛЬ ЗАЯВИВ, ЩО РОЗСЛІДИТЬ СПРАВУ Й ПОКАРАЄ ВИННИХ.

АНҐОРА, Туреччина, 27. грудня. — Відроджена Туреччина почиває іти слідами царської Росії та новітньої Польщі, де всякого рода дефравдації публичного гроша урядовцями були й є на порядку дневнім. Недавно відкрито тут надужиття при підписанню контракту на віднову давнього німецького воєнного корабля Ґебен, тепер Султан Селім. У сю нечесну справу замішаний є давний міністер фльоти. Тепер оповіщено, що з фондів парляменту пропало 100,000 лір. У сю дефравдацію замішаний є знова парляментарний касієр і богато послів. Президент Мустафа Кемаль Паша заявив, що займеться сам особисто розслідом сеї дефрадації й покарає як найострійше винних.

СОВІТСЬКИЙ КОНСУЛЯТ ВІДВІЧАЛЬНИЙ ЗА КОМУНІСТИЧНЕ ПОВСТАННЄ В КАНТОНІ.

ПУБЛИЧНА ОПІНІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ СТРАЧЕННЯ СОВІТСЬКОГО ГЕНЕРАЛЬНОГО КОНСУЛЯ.

КАНТОН, 27. грудня. — Китайські націоналістичні власти вручили ноту заграничним консулятам, в якій доказують, що Росіяне й совітські консулята є відвічальні за недавнє комуністичне повстанне й спалення міста Кантону. В ноті говориться, що сконфісковане оружжя, прапори й позначені мапи є доказом, що місцевий совітський консул був головною кватірою комуністів. З тої причини задержано тут совітського генерального консуля, який мав виїхати до Владивостоку. Його задержать так довго, аж доки не перетолкується обвинюючих його документів.

Нота є відповіддю на заяву Чічеріна, совітського комісаря заграничних справ, який заявив, що Совіти не були заангажовані в заговорі на повалення кантонського правительства.

Китайська публична опінія домагається страчення совітського генерального консуля через те, що китайські урядові обвинюють його в кермуванні з консуляту руками китайських комуністів у Кантоні.

БУДАПЕШТ БУДЕ МАТИ ОРХЕСТРУ БЕЗ ДИРИҐЕНТА.

БУДАПЕШТ, 27. грудня. — Будапешт буде другим містом по Москві, яке заведе в себе орхестру без диригента. Професор Музичної Академії Л. Вайнер робить приготовання до зорганізовання такої орхестри з найспосібніших своїх учеників.

Приготовання музичних творів для того рода орхестри є скорше рідкістю, як мистецтвом. Крім сього є богато старих музичних творів, як приміром твори Гендля, Баха і інших музиків, які можна виконати без диригента.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY. N. J.

ВІДГУК ТРАҐЕДІЇ

Смерть, яка стрінула на дні моря моряків субмарини „Ес 4", потрясла кождим не тільки тут в Америці, але в цілім світі. Повторилася історія сумної памяти субмарини „Ес 51", а з нею повторилися ті жахливі сцени, які звичайно йдуть в парі з того рода траґедіями. Сталося те якраз в тім часі, коли президент Кулидж заявився за міліярдовим фондом на дальшу розбудову американської фльоти і за новими 34 субмаринами і коли Америка відтягнулася від роземних судів, які пропаґує Ліґа Націй, щоби тим способом охоронити людскість перед военними конфліктами.

Все те, річ природна, розбирає тепер публична думка. Перші голоси, будучи під безпосереднім вражінням катастрофи, звернулися проти департаменту маринарки з приводу того, що ратунок затонувших людей ведено недбало. Бож прецінь можна було спровадити на місце катастрофи один з великих панцирних кораблів і при його помочі вести ратункову акцію, а не при малих кораблях, які заливали филі. Джемс Мек Клинтик, один з членів конґресового комітету для справ маринарки подає, що на підставі доходжень треба ствердити, що піднесено богато закидів, які будуть виведені перед конґресом і серед яких буде піднесене питання, чи звичайна бідна мужва, що служить на субмаринах, повинна бути в рівній мірі забезпечена як є забезпеченими при виконанню своєї служби офіцири, що покінчили військову школу в Еннеполис. Бож прецінь катастрофа наступила майже в порті, коли не було бурі і коли могли бути задержані всі можливі міри осторожности. А до того, Америка повинна мати на своїх субмаринах принаймні ті самі забезпечення, що їх мають другі народи, особливо Німці. А коли є фонди на дальшу розбудову, то повинні бути фонди на можливе забезпечення людського життя. Ціла та траґедія знайде по всякій правдоподібности своє місце в палаті послів, а може й сенаті. Будуть там критикувати уряд і секретаря маринарки і можливо, що змусять їх до поліпшення субмарин. Та питання, чи з цего буде дійсний хосен. Життя погибшим вже ніхто не поверне. А рівнож не буде ніякої забезпеки перед дальшими того рода траґедіями. Особливо не буде її тоді, коли президент і уряд будуть думати такими катеґоріями, що будуть готовити міліярдовий фонд, призначений на дальше скріпленне военних сил Америки. З траґедії отих субмарин і затонувших там 84 невинних моряків треба витягнути ту консеквенцію, що міліярдові фонди на зброєнне, війни не усувають, а тільки її провокують. Уникнути тих траґедій буде можна тільки тоді, коли военне ремесло буде зменшатись. І вже тому далеко краще буде для Америки, коли вона приступить до Ліґи Націй і згодиться на роземні суди, ніж коли буде ухвалювати міліярдові фонди на дальше зброєнне.

ДБАЙМО ПРО ДІТЕЙ. — УСУВАЙМО ЗЛОЧИНСТВА.

В кримінальній історії Злучених Держав 1927 рік буде записаний як рік багатий на страшні морди. Коли возьмемо під увагу, як легко жінки вбивають своїх чоловіків, а чоловіки жінок, а инші злодії мирних людей, а між ними й дітей, то робиться страшно за майбутнє. Такі злочини, як останній, якого доконав Гикмен з Лос Енджелес, чи злочин пані Снайдер і т. д., примушують спинятися перед питанням: до чого воно дійде? Де причина, що витворилися характери, здібні на такі страшні вчинки?

Особливо звертають на себе увагу такі злочини, яких доконують не професійні кримінальні типи, не заводові грабівники, а самі звичайні люде, що здавалися цілковито спокійними, нормальними, живучими таким же життям як міліони инших чесних громадян. Людина, яка увесь час жила нормальним життям, відразу стає найстрашнійшим злодієм. Такі то прояви бачимо на власні очі. Вони з року на рік все збільшуються й чим далі, то все більше набирають дикого характеру, незрозумілого для здорової, нормальної людини.

Не дивлячись на смертну кару, що істнує у всіх стейтах Америки, не дивлячись на загальне загострення кар, кримінальні вчинки не зменьшуються, а все більше зростають. Держава й громадянство звертає увагу на людину, що доконала злочин, уже запізно. Тоді таких людей карають за доконаний факт, чим зовсім не запобігають тому, що инша людина доконує ще гіршого, ще страшнійшого злодійства. Тепер лише карають пійманих злодіїв, але зовсім не усуваювь тих причин, що витворили злочинство. Кримінальна хроніка, це є та хороба суспільного життя певної держави чи країни, яку треба лікувати. Найліпше, найдоцільнійше те лікування, коли відшукується причини певної хороби та їх усувається.

Сучасне суспільство має богато причин, які родять кримінальну хоробу. Нам здається, що одною з основних буде невідповідне виховання молоді в родинах, в школах, та взагалі в життю. Умови родинного життя в Америці, коли обоїм родичам доводиться працювати поза домом, полишаючи своїх дітей на їх власні сили, чи на опіку вулиці, спричинюють те, що діти виховуються ненормально. З малих літ попадають вони в зле товариство. А те лихо може бути усунене лише через загальне поліпшення стану робітничої кляси, коли батько, голова родини, зможе власною працею набути засоби на виживлення та забезпечення на „чорний день" своєї родини, а мати віддасться вихованню дітей. Це здобувається лише тяжкою й довгою боротьбою робітництва, і вже задля того робітництво повинно бути зорґанізованим в своїх робітничих юніях.

Друга причина є та, що в сучасних американських школах мало уділяється місця на моральне виховання молоді, а натомісць наука ведеться по лінії вироблення в дітях практичного змислу, який родить еґоїзм. Сучасна американська школа більше вчить дітей, так би сказати, прикладного знання, ніж розвиває в них почуття права, справедливости, етики й людської моралі. Над усуненням цієї хиби вже довший час ведуться дебати серед ліпших американських педаґоґів, вчених та громадських діячів. Можливо, що нарешті американська школа знайде розвязку цьому важливому питанню, питанню виховання молоді.

Третя причина, а вона сама основна, залежить виключно від родини. Характер людини починає складатися вже з перших дитячих років. Ще заки дитина вийде бавитися на вулицю, скорше ніж вона піде до школи, основні риси майбутнього характеру вже починають вироблятися. Отже при всякому стані родини дитина проводить найбільше часу в самих молодечих роках серед своєї близшої рідні. Першими вчителями дитини є мати, батько, сестри та брати. Особливо велике завдання спадалоб на долю матері та батька. Залежно від того, як вони вкладають в душу дитини розуміння добра й зла, так воно й залишиться на все життя. Хиби виховання дитини в дальшому виправити дуже важко, а иноді й зовсім стає неможливим.

Отже, коли батько й мати будуть старатися вложити в душу своєї дитини основи моральности, нормальне розуміння добра й зла, то тим вони дадуть їй міцні підвалини для дальшого морального й чесного життя. Колиб проаналізувати коріння сучасних кримінальних злочинів, то ми знайшлиб, що вони заложені в ненормальному, або невмілому, чи недбалому вихованню дітей в родині. Обовязок батьків дбати, щоби їх діти згодом не поповнювали кадрів кримінальних типів. Тому виховання батьками своїх дітей з колиски й до того часу, поки вони підуть на свій власний хліб, є одним з головних засобів боротьби з поширенням та зростом злодійств.

ДЕЩО ПРО ДАВНІ ФОРМИ БИЗНЕСУ.

Коли іміґрант приглядається господарському життю промислово розвиненої країни, як приміром Америки, то йому легко попасти в похибку та подумати, що таке промислове життя панувало тут завсігди.

Тимчасом нема нічого більше ошибочного. Теперішне промислове життя не тільки в Америці, але й в цілому світі, не має більше як півтора століття віку.

Се значить, давнійше люди виробляли всяке добро зовсім инакшою системою, як нині.

Нині виробляють майже все в фабриках, а давнійше виробляли все дома або в варстатах, що находилися коло хати. Заким люди розвинули вироблювання добра від найстарших способів до найновійших, вони перейшли через чотири степені вироблювання.

Родинна система вироблювання.

Найпростійший спосіб вироблювання се так звана родинна система.

Початки сеї системи сягають найдавнійшої давнини, а перетревала вона аж до першої частини середніх віків. У ті часи людство розділювалося на родини. До родини належали не тільки родичі й їх діти, але й раби та кріпаки. Кожда родина виробляла все, що їй було потрібне. Все виробляли для домашнього вжитку, і в кождій родині вживали майже виключно річи, вироблені в родині.

Реміснича система.

Родинна система опиралася на февдалізм, себто на шляхотський суспільний лад. Коли став ломатися сей порядок, то стала теж ломатися родинна система витворювання.

Від старої родини стали відлучуватися робітники як самостійні вирібники. Став такий навчений робітник самий купувати собі сировець, обробляти в своїм домі та продавати покупцеви. Все викінчувано рукою. Тому й називають сю систему теж рукодільною.

Всякий товар роблено тоді на замовленне. Ще й до нинішних часів осталися з тих часів такі кравці й шевці, що роблять тільки на замовлення.

Домашня система.

З часом купці почали мішатися до промислу. Стали купувати товар, як його тільки зроблено, на те, щоби його продати зі зиском. Ремісник обмежився до самого тільки виробу товару, а все купецьке діло перейшло на щирого купця. З часом купець став купувати теж сировець і давати його ремісникови на обрібку.

У сей спосіб повстала з часом нова система вироблювання добра, так звана домашня система. В Англії, приміром, ся система панувала від половини 15. до половини 18. віку. Ремісник робив товар дома, обробляючи там сировець, який він дістав від купця; він продавав товар купцеви, який уже займався його збутом. Ремісник не займався ні купном сирівця, ні продажю готового товару.

Ремісник робив далі своїми власними наряддями та працював у дома при помочи своєї родини. Але він уже не був независимий. Він залежав від свого посередника, який тепер став називатися „манюфекчерер". Але робітник усе ще жив на селі, мав хатину й городи, та управляв на них ярину.

Весь бизнес виробу товарів був розділений межи двома клясами: одна кляса купувала і продавала готовий товар, друга давала працю, наряддя і варстат. Між сими двома клясами, робітниками й капіталістами, розвелася завзята боротьба.

Зі сеї системи з часом перетворилася нова система вироблювання всякого добра, коли придумано ріжні досконалі наряддя до вибору добра та примінено до порушування сих нарядів пару, ґаз, електрику. Дорогі машини перейшли в руки підприємців, які до праці наймають людий, що не мають машин. Робітники працюють у фабриках. Осередком виробу стала фабрика. Робітників треба було зібрати в містах, промислових осередках. Настала система фабрична.

Др. Остап Грицай (Відень).

НАРОДИ В БОРОТЬБІ ЗА ВОЛЮ

(4)

Але коли згаданий уже король Карло Кнутсзон справляв весілля одному лицареві, що звався Торде Бонде, то 1400 срібних мисок було замало для злагоджених страв. Тимто вже в р. 1464. прийшло о дновиx розрухів між селянством, які одначе не зазначилися до нових розрухів між селянство після Енґельбрехтсзона немало визначного провідника. Щойно в р. 1470., коли Карло Кнутсзон умираючи призначив правителем Швеції хороброго лицаря, що звався Стен Стуре, а другом якого був його свояк (з данської лінії тої родини) Нільс Стуре, являється народові знову один із кращих провідників. Нехай, що Христіян „з бездонною кишенею", по пунктам Унії властивий король Швеції, не хотів його визнати правителем. Місто Стокгольм і славне селянство Далярни рішилися станути в ряди Стена Стуре. З усіх країн Швеції вибрали селяне по 12 своїх заступників і обєдналися в Упзалі в один ґурт, бо казали — по словам сучасного хроніста Оляуса Петрі — „що такої межиусобиці в краю не хотять більш терпіти". Так за допомогою селянства й міщанства та одної частини державної ради Швеції Стен Стуре був вибраний правителем краю (д. 1. V. в Арбоґа), і як такий станув на чолі нового повстання селянства проти ненависного Христіяна. Король насміхався, правда, з нашого Героя, кажучи, що спіймавши його, випарить йому шкуру, як хлопчикові, а салдати Христіяна чванилися заздалегідь тим, що вони заподіють шведським мущинам і жінкам, коли здобудуть Стокгольм*). А щоб свої слова здійснити гаразд, коронований розбишака приплив з Данії під Стокгольм з фльотою в силі 70 кораблів. До того і між селянством в тім випадку не було обєднання як слід. Два шляхотські прилизні короля, Еріх і Троте Карльсзон, приєднали королеві більшу часть Уплянду, заманюючи селян головно таною продажю соли, довіз якої передтим зумисна заперто. Але хоч і як утруднювано Стенові визвольну боротьбу, він усетаки не залякався, не кинув початої роботи, аґітував потайки і з успіхом у країні Остґотлянд, підчас коли Нільс Стуре заохочував до нової боротьби синів Далярни, і врешті зважився на відсіч Стокгольму, що саме був окружений фльотою Христіяна.

І так прийшло до пропамятного бою під вершиною **Брункеберґ**, під мурами Стокгольму, дня **11. жовтня 1471 р.**

Щоб забезпечитися від сторони міста, король велів видвигнути на горі оборонний шанець, т. зв. скерму, яка мала багацько пушок, але була з дерева. Так забезпечивши свої позиції поза собою, король станув на самій горі, з розгорненим прапором Данії. Друга частина його війська стояла під горою, при монастирі св. Кляри, а третя уставилася коло кораблів, до яких мала кожночасний доступ при допомозі на швидку зладженого моста. Відповідно до цього розділив і Стен своє військо на три части, з яких одна відмаширувала проти Данців при фльоті, але підчас дороги болотами і — тоді ще — лісами в тім околі Стокгольму, стрітила такі труднощі, що тільки з найтяжшою бідою вспіла прийти на час. Міжтим Стен чотири рази кидався зі своїми ватагами на гору, але за кожним разом королівські війська наступ відбили. Тоді Стуре наказує наступ на Данців, уставлених коло монастиря. Побачивши те, Данці з рядів короля збігають з гори, допомогти загроженим, але тутже на горі вистрілює під небо велика полумінь — королівська скерма стоїть в огні. Це горожане Стокгольму випали з міста, підійшли підступом під гору — причім навіть і жінки (по давньому шведському звичаєви) брали активну участь в бою — підпалили скерму і наступили на Данців із заду. Так ворог опинився раптом у двох вогнях. А рівночасно з тим кинувся Нільс Стуре на Данців при кораблях, відрізуючи їм саме в останній хвилі дорогу до загроженого Христіяна, і блискуча перемога була по стороні революціонерів. Король, зранений, доспів тільки тяжкою бідою до кораблів. Инші з ворогів, о скільки не наложили головами в бою, потопилися в морі, бо Шведи підрізали пилами той міст, що лучив Данців з фльотою. А слава тої перемоги була така велика, що шведський нарід оспівував її в численних піснях. Кажеться тут про те, як Стен Стуре і його вої молилися і сповідались, заки рушили в бій. Як вони співали притім пісню про св. Юра, як король Христіян зранив власною рукою **Кнута Поссе,** що командував випадом з міста, і як Стенові промощував дорогу велитчезним мечем селянин **Старке Берн,** тобто „дужий ведмідь". Але найкраще з усього було те, що Христіян більше до Швеції не показувався.

І з тим ми наближаємося до вершин визвольної боротьби Шведів, до оконечної перемоги.

Вона не мала однак прийти народові за хоробрих Стурів. Якнебудь іменно Стен Стуре був гарним революційним ватажком, то він таки не в силі був порвати всіх звязків з королями, а добившися після бою під Брункеберґ королівського признання як правитель держави, він не підприняв — за виімком ще одної, але не такої щасливої боротьби під **Ротбор** — уже ніякого великого революційного діла, був одним з тих, що підписали в р. 1483 відновлення Унії, і змагався більш зі своїми суперниками, ніж за волю всього народу. Але його подвиг під Брункеберґ лищився усетаки пропамятним чином в історії визволення Швеції, і причинився і зі своєї сторони витворювати в народі ті геройські традиції, традиції Революції, до яких нарід повертає усе, коли він в ярмі чужинецької неволі. Особливож після смерти Стена Стуре (1503), революційна стихія в народі змагалася щораз більше, завдяки його характерному наслідникові, правителеві Швеції **Сванте Стуре** (синові Нільса з данської лінії), що ураз з епископом **Гемінґом Ґадд** почав з Данцями боротьбу на смерть і життя. Але Сванте Стуре помер уже 1512 р., не завершивши, на жаль, своєї діяльности якоюсь рішаючою перемогою, затеж його син і наслідник **Стен Стуре молодший,** найбільш лицарський і шляхотний з усіх Стурів, продовжував батькову політику безоглядного поборювання чужинецького режиму, і добув над останнім данським королем у Швеції **Христіяном II.** — від р. 1513. — пропамятної перемоги в бою під **Бренкірка (22. VII. 1518),** в бою, славнім ще й з того, що одним з хорунжих тут являється уперше пізніший освободитель Швеції, **Ґустав Ваза.** А треба було саме тоді таких Героїв, як молодший Стуре й Ґустаф Ваза, шведському народові тимбільше, що останній чужинецький деспот в їх краю з ласки Унії, згаданий уже Христіян II., був може ґрізніший і небезпечніший для Шведів, ніж усі його попередники. Правда, в ряді европейських володарів того часу являється Христіян доволі визначною особистістю тому, що саме він як один з перших і дуже нечисленних королів ставиться прихильно до великої релігійної революції, викликаної на початку XVI. ст. виступом німецького реформатора церкви **Мартина Лютера (1517 р.).** Але не тільки те. Христіян відомий в історії ще і з того, що під впливом простої голяндської перекупки і шинкарки **Зіґбріт (Siegbrit),** якої молоденька ґарна донечка **Дівеке (Diweke)** була його укоханою полюбовницею, став великим прихильником суспільних низів і намагався оборонювати інтереси міщанства та селянства у свідомій ворожнечі проти всеможної аристократії. Значить — це була людина не без рисів поступовости і своєрідної революційности, щось в роді пізніщого Габсбурґа Йосифа II., але притім тиран і деспот усюди там, де свої королівські права бачив, або принайменше вважав нарушеними. Таким королівським правом уважав він у Швеції постанови Унії, і коли побачив, що Шведи хочуть позбутися данського ярма, виступив проти них з усею жорстокістю своєї необчислимої вдачі. Довірений в силу своєї партії у Швеції, на чолі якої стояв арцибіскуп **Ґустаф Тролле,** Христіян після бою під Бренкіркою заманив на свою фльоту під покришкою мирових переговорів шістьох найвизначніщих представників революційної партії у Швеції як закладників — між иншими Ґустафа Вазу й епископа Гемінґа Ґада та взяв їх в неволю, відсилаючи всіх в Копенгаґу. А після того став приготовляти кріваву пімсту. Приєднавши собі як союзників свойого тестя, еспанського цісаря, Габсбурґа **Карла V.** та славетного французького короля **Франца I.,** відомого зі своєї розпустности, зміг Христіян зібрати значне військо, і він в січні 1520 р. рушив новим розбишацьким походом на Швецію. Дві перші сутички з повстанцями — під **Боґезунд** та **Тіведен** — скінчилися, на нещастя, перемогою короля, причім зараз у першім бою молодший Стуре був так тяжко ранений, що 3. II. того року помер.

Який це важкий удар для революціонерів, а яка нагода для королівських лизолизів виявити свої підданицько-рабські замисли!

(Конець буде).

*) По страшному звичаю в тодішніх часах (та ще й цілі століття опісля), були всі жінки здобутого міста добичю салдатів, становлячи одну частину із приналежної їм та здебільшого умовою запорученої нагороди. Жінок насилували на очах чоловіків і дітей, доньок на очах матерей. Після знасилування жінок калічили, вирізуючи їм груди. Вагітним жінкам розрізували черева, а видертий з них плід кидали в огонь. Це все діялося на очах офіцирів, а иноді і на очах командуючих генералів. — О. Г.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШИКАГО, ІЛЛ.

Опера „Утоплена" (Майська Ніч) на сцені.

Читаю в часописях багато оголошень та дописей про вистави всіляких театральних штук по ріжних місцевостях, однак не мав ще ніколи нагоди вичитати, щоб тут на іміграції виставлено фантастичну оперу М. Старицького (текст по Гоголю) музика М. Лисенка, під заголовком: **„Утоплена"** (або Майська Ніч).

Аж тут в Шикаго довідуюся з оголошень, що хор товариства „Бандурист" (при православній громаді на Ірі і Робей вулиці) отвирає свій сезон оперою „Утоплена". Читаю й очам не йму віри, щоби хор „Бандурист" міг сю штуку виставити, бо знаю, що ся опера надзвичайно трудна. Я бачив і чув її ще в рідному краю. Знаю також, що до виставлення сеї опери потрібно великих вишколених гуртів як мужеських так і жіночих.

Оголошення про виставу сеї штуки мене зацікавило і думаю собі, що треба піти на сю оперу та подивитися, як то „Бандурист" її відограє. Приходить неділя, день 11-го грудня. Іду на галю при православній церкві і помимо того, що початок опери був проголошений на осьму годину, вже о 7-мій годині застаю галю заповнену по береги. Приїхали не тільки з Шикаго, але й з околиць як прим. з Гарвей, з Мілвокі, Віс. Якось удалося мені дістатися до галі і найти місце в кутику з самого заду. Приходить 8-ма година, орхестра грає овертуру. Підноситься занавіса. Слухаю овертури і не можу наслухатися милих звуків-мелодій нашого генія, М. Лисенка, що душу свою вляв в сю штуку-оперу.

Входять парубки на сцену з косами і співають грімкими голосами пісню: „Туман хвилями лягає", — далі зявляються на сцені дівчата в гарних народних строях, одні з вилами, другі з граблями, співаючи пісню „Ох, там за садом". Лучаться сі два хори в один і співають пісню: „Добрий вечір, дівчатонька". Гремить сильно мішаний хор і підносить на дусі присутних, а я слухаю і мимохіть душею перелітаю разом з піснею туди, на широкі степи України і немов бачу перед собою Київ і сцену нашої київської опери, де певно нераз і не десять лунали сі мельодії М. Лисенка. При кінці пісні зникають зі сцени парубки і дівчата, а публика, зачарована піснею, не могла втриматись, і посипалась на галі буря оплесків, а між тим і голоси: Славно... Браво... і инш. По хвилі входить на сцену д. Ст. Мусійчук в ролі Левка, співаючи пісню: „Не лякайся і не гайся". З хати виходить панна Марія Дибка в ролі Галі. За солями ідуть їх дуети, що перелилися теплим дощиком в серця присутних. Дальше слідують сольові, милозвучні і за душу хапаючі тенорові пісні д. Степана Мусійчука. Найкраще витала публика мужеські гуртові пісні з солями Левка (Ст. Мусійчука) „А в нашого голови", — „Цур йому, пек йому", як рівною піснею з сольом М. Лопатовського „Туман яром котиться".

Тут д. Ст. Мусійчук показався, що є не тільки добрим бесідником та автором гарних патріотичних віршів та статей, але й знаменитим співаком-тенором і артистом на сцені.

Панна Марія Дибка, роджена в Шикаго, володіє рідною мовою як справжня Київлянка, тай на сцені вивязується гарно, навіть в трудних ролях.

Обоє вони віддали свої ролі гарно і з великим артизмом та чуттям. Дуже гарно випав терцет панни М. Дибки, Ст. Мусійчука і д. І. Мазурика, в ролі голови-Ятвуха. Іван Мазурик, се співак-бас, що вже не раз і не два чарував по сценах своїм голосом своїх і чужих. Тут д. І. Мазурик в ролі Ятвуха показався справжнім артистом.

За сим слідували соля, дуети і терцети пані Софії Кульпак, найкращої сопраністки хору „Бадурист", в ролі Горпини і д. І. Савчука дірігента хору „Бандурист", любителя рідної пісні та штуки і д. І. Мазурика, про котрого я вже вище згадав. Греміли сі добірні сильні голоси в терцетах, то слабли то кріпшали, до серця промовляли, душу пронизували. Муситься признати їм їх артистичні сценічні здібности. Пані Софія Кульпак, сопран-соловій нашої української кольонії. Голос її чули вже нераз тутешні громадяне в рідних піснях і штуках. Знаменито віддав свою ролю Каленика, сільського пияниці, д. Гр. Войціховський. Се одинокий тип пияка-гумориста, що нераз розсмішить та потішить публику по тяжких буденних турботах та журбах. Він не потребує нічого говорити: як лише зявиться на сцені, то вже ціла саля регочеться. Як кожний, так і сей раз він віддав свою ролю як дійсний артист. Рівнож і роля Опанаса в особі Гр. Шостака вийшла дуже гарно.

Наступає третя (остання) дія. Підноситься занавіса. На сцені ніч. По хвилі входить Левко, лягає під старим будинком сотника і співає пісню: „Ой не спиться", по пісні при акордах оркестри засипляє. Здалека чути пісню русалок: „Вже місяць над нами". По пісні вбігають русалки на сцену і співають другі пісні під проводом панночки-русалки в особі пані Софії Візерканяк Когутової. Співають русалки пісні, а до кождої припів: „Очерет колибається, до калини залицяється, а лепеха й бадовиннячко слухають те шепотіннячко". Підчас пісень русалки танцюють, граються в ворона і немов росою ранньою по шовковій травиці стеляться сі чисті дівочі голоси, ллються в душу і здається, що дійсно бачиться Дніпро, чується стон води, розмову калини з очеретом і шум трави, лепехи та бадовиннячка. Співає пані Софія Когут своє сольо: „Там між ними мачуха лихая". Після неї переливається з піснями русалок. Гарний і милий сопран пані Софії Когут остане на довго в памяти присутних. Незвичайно гарно випали пісні русалок і танці під проводом панни Марії Котелко. Впісних і танцях русалок виступали слідуючі: І-ші сопрани: С. Кульпак, С. Когут і М. Пура. ІІ-гі сопрани: М. Дибка, А. Батюк, О. Коцовська, Е. Тарнова і А. Дибка. Альти: Ст. Візерканяк, Я. Мовак, О. Парута, М. Невдомська, А. Галущак і С. Коцовська. В ролях парубків і в мужеських хорах виступали слідуючі: І-ші тенори: Ст. Мусійчук, Д. Шостак, І. Соломон, і. Л. Доманьчук. ІІ-гі тенори: Г. Гарасимюк, М. Мартинюк і И. Криховатий. Баси: І. Мазурик, М. Лопатовський, М. Доманьчук, Гр. Шостак, І. Лащук і Т. Коваленко. Треба зазначити, що в ролях соцьких дуже гарно вивязались В. Кирилюк і М. Єнджейовський. При кінці слідувало благословення молодят Галі і Левка, а кінчиться опера гучним, сильним мішаним хором разом з оркестрою „Честь тобі, пане голово" і „Слава нашим молодятам" — та гуртовими танцями.

Вже і спустилася занавіса, а публика ще чекає, сама не знає чого. Хотілось сидіти ще і слухати тих милих звуків рідної пісні, переданої присутним хором „Бандурист". При відході чути було голоси гостей: „Слава хорові „Бандурист". Від себе можу хіба додати: Слава „Бандуристови" і вдяка його диригентови д. Іванови Савчукови за се, що не жалів доложити так много труду й виставленню сеї так гарної опери Лисенка, яка на віки остане в памяти шикагоської української кольонії. Мені зовсім не булоб дивно, колиби сю оперу ставили артисти-заводові співаки. Але тут я бачив на сцені людей, які тяжко працюють по фабриках і як я пізнійше довідався, що сі самі люди мусили цілими тижнями сидіти вечерами на галі нераз і до першої години по півночи. Дяка і честь диригента пані Теклі Савчук, що багато помагає хорови умілим суфлерованям у кождім представленню.

Хор „Бандурист" з диригентом д. І. Савчуком — се той цвіт і корм для душі Українців не тільки в Шикаго, але і по кольоніях, де часто хор виступає з своїми концертами і представленнями. Згадати треба і піднести заслуги предсідателя хору д. Дмитра Когута, молодого і завзятого працівника, який не мало труду посвячує для піднесення сего товариства.

Трудіться, працюйте і співайте, наші славні співачки і співаки, дальше нашу рідну пісню на славу України!

Присутній.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Півтретя години в Старім Краю.

Наведеними висше словами можна схарактеризувати вечір, який перевели нюйорські Українці, що не жалували труду і пішли в минулу суботу вечером до салі під укр. православною церквою, при 14 вулиці в Ню Йорку. Показувано там найновіщі кінематографічні образи з Рідного Краю, себто з Галичини.

Висвітлював їх гр. Яцентий, що недавно повернув з Галичини, де минулого літа перебув кілька місяців. На висвітлюваних образах бачили присутні наше давне княже місто Львів з Лисою й Замковою горою, з копулами численних церков, з міським ратушем, з зеленими парками й лісками поза містом. Опісля прийшла черга на поодинокі українські будівлі у Львові, як Дністер, Дім тов. ім. Шевченка, Національний Музей, дім І. Франка й українські церкви. Гордо пишається там св. Юр, зі своїми старими і зубом часу знищеними будівлями, окружений садами та домінуючий над цілим містом. Також і памятники наших визначних людей і героїв бачили присутні у висвітлюваних образах. Крім давних памятників, звісних тим, що жили у Львові, прибули ще нові, а то І. Франка й Ольги Бесарабової. Дальше появились види з наших галицьких сіл в часі сінокосів, жнив, повені, з осінних робіт, зі їзди й попису Лугів, тобто гімнастичних товариств. Можна було там бачити, як то наші українські селяне косять сіно, жнуть збіжже, звозять свій добірок до стоділ, орють в осени свою ріллю, а навіть молотять ціпами звезене збіжжа, щоби мати зерно на засів. І похорон укр. селянина, почавши від хати, де помер, аж до церкви, представлено на образку. Також виділи присутні працю української селянської жінки, що пере білля на ріці, збирає коноплі, меле крупи, варить і виконує инші домові заняття. Представлено там також життя наших хлопчиків і дівчат, що пасуть і гонять домів худобу, печуть на полі кукурудзу, борються і танцюють на пасовиску, плавлять в Адамовім строю коні, купаються, плавають і переганяються у воді. Опісля появились на екрані повоєнні здобутки наших земляків, тобто численні Народні Доми по селах і місточках, читальні, кооперативи, воєнні руїни Журавна, воєнні цвинтарі, густо перетикані деревляними хрестами й могила українського невідомого жовніра, страшної жертви українсько-польської війни, в однім селі, у Тернопільщині. Також можна було бачити й наших українських артистів, Стадника, Стадникову, Рубчака, Р. Залуського й других. Висвітлювано там також фрагменти з представлень укр. артистів театру п. Стадника і Наддніпрянського Театру в Галичині. Ті фрагменти відіграли наші артисти спеціяльно для кінематографу. Гр. Стадник, що вже сильно постарівся, показує рукою на плякат, де міститься просьба до американських Українців, щоби помогли збудувати укр. театр в Галичині. І попис Лугів Рогатинщини не занедбав зняти гр. Яцентий, перебуваючи в Галичині. Гарно виглядають наші дівчата й хлопці, що маширують у рядах з деревляними топірцями в руках, в народніх, козацьких і звичайних строях. Також можна було там бачити й одну околицю, навіщену недавньою страшною повінню. Тим, що від довгого часу не були в Галичині, відразу впала в очі значна зміна в ноші наших селян; вже не видко було ні соломяних, переважно власного виробу капелюхів, ні давньої полотняної одежі. Наші селяне носяться тепер з міщанська, переважно в кашкетах і в міщанській одежі. Народню ношу видко було лише на образках з Гуцульщини, а передовсім з Косівщини, яку теж можна було видіти на висвітлюваних образках у цілій її красі. Представлено тут і водоспади й гори, з понищеними польською владою лісами і сплави дерева Гуцулами в дарабах, по рвучих гуцульських ріках.

На закінчення висвітлювано ще образки, на яких містились цілі родини і обійстя свояків деяких американських Українців у Рогатинщині й Бережанщині. І так можна було там бачити родину п. Сурмача, о. Іванишина і гр. Бурбели. Півтретя години перебув кожний з присутних Українців, вправді не тілом але духом в Галичині між своїми свояками й земляками. Ті, що не бачили ніколи в своїм житю галицької України, мають тепер поняття, як живе, що робить і як поступає вперед наш український нарід в Галичині. Не видко там суму й пригноблення. Противно, видко, що наш нарід чується на своїй бідній нещасній землі, що стогне під ляцьким ярмом і відважно та з погідним і веселим лицем глядить у будучину, яка скорше чи пізнійше принесе йому повне визволення і свою незавсиму державу, що буде простягатись від Кавказу аж до Семигородської Верховини й Угорського Низу.

М. С.

„Настане ...
День великий, день воскрес[ний]
День Божої слави:
В прах розсиплються будови,
Старосвітські справи".

М. Костомарів.

ПІДПРИЄМСТВА, УРЯДЖУВАНІ ВІДДІЛАМИ, НА ДОХІД СИРОТИНЦЯ-ЗАХИСТУ ПРИ УКР. НАР. СОЮЗІ.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Дорогі нам Члени і Членкиі! Зближається день Рождества Христового, коли кождий буде веселитись і спільно з діточками колядувати. Весела і радісна та хвиля, дорога нам кождому. Але не всі діти будуть раді. Діти сироти по членах У. Н. Союза весело заколядують, аж коли знайдуться в теплій огрітій кімнаті Сиротинця при У. Н. Союзі. Тож щоби не приспати того очікуваного дня, наш секретар Сестр. Любов, від. 177, піде зі школярами, членами Молод. Союза, колядувати на пріют для сиріт. Хай кожний член і членкиня щиро приймуть тих молодих Колядників, бо вся Вами дарована жертва піде на будову Сиротинця.

ЗА УРЯД ВІД. 177 У. Н. С.
Ст. Саска, предс.; **Фроз. Наконінська**, кас.; **Вол. Рекрут**, секр.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Збірка на поводян в українській кат. церкві св. Івана Хрестителя.

Зложили по 5 дол.: Впр. о. Й. Чаплинський, В. Настюк, Ксеня Шумська, Н. Н., Т. Каськів; по 3 дол.: Ф. Шаранська і Антін Хома; по 2 дол.: Г. Корніцький, Петро Лобур, Т. Бавдовська, С. Рудий, С. Вессон, Й. Завалінський, Ю. Велгус, М. Фамула, Т. Борачок, Марія Постол і А. Трусь; по 1 дол.: Мохналь Марія, Відземок П., Баніт Юлія, Сидорак Мих., Зубкович Ф. Ґробач Катерина, Ількїв Текля, Бабич Н., Гурик Текля, Личак А., Сегін Олена, Перзола Н., Пташник, Коцур А., Дуфлян, Іванський А., Мотуз М., Микола Анна, Кравчук С., Стець Н., Мельник І., Сидорович Л., Вовчук М., Ґазда С., Шумейко М., Стасишин Анна, Кузьма В., Малецька Катерина, Рипай Христина, Мирош Ів., Жуховин І., Андрійчин, Зілінський Г., Олійник Т., Карузо Марія, Творищук Христина, Голяк І., Сулима Текля, Лагіш М., Беднарчик О., Стапімір І., Бибель Юстина, Шугало Н., Крулевич О., Василишин Марія, Ґудз Н., Коваль В., Малецька А., Піщевят Феня, Коца І., Тицький, Турчин І., Ґулька Юлія, Сурма А., Щум А., Пилипишин С., Співак М., Клепер Гелена, Дзендзель Марія, Ковальчук М., Стиранець М., Рогерра Катерина, Васьків Н., Боднар А., Кусельо І., Мерц П., Крушинська Варвара, Пришляк Г., Палюнек П., Новак С., Палюнек Ксеня, Хома М., Голубович, Козак П., Білоус К., Дідилівський А., Корсунь Ю., Сокала М., Бужець, Базарніцький Й., Дибайло, Андрійців Й., Кізлик, Бардаль Розалія, Гуменюк А., Калакура, Стойко В., Базарніцька Ксеня, Співак І., Громаза, Сімко Е., Н. Н., Левицька М., Сторожук І., Н. Н., Ставіський, Калинович І., Голошів М., Грущак А., Скиба Е., Тарнавський Й., Лисик Г., Радзиняк І., Сидорович, Соханчак Г., Гарасимчук Й., Романків Т., Гальків Й., Зілінський І., Присяжний, Настюк Катерина, Витязь Олекса, Кохалевич В. Фурда І., Настюк І., Павлина І., Бурбела Й., Бакун Зофія, Приходa С., Гима Т., Орищак Т., Кртинка В., Мохналь І., Фурда А., Михевич П., Мриглод С., Пастух В., Н. Н., Слободіон Г., П. Попадя, Стойко Р., І. Просіцький, Скалецький С., Лапчак Л., Сайкевич Д., Гулька, Химій, Равецький Г.

Збірка з Тег Дей в Нюарку, Н. Дж.

1.	О. Юревич	$ 7.08
2.	В. Юревич	5.81
3.	К. Малецька	14.81
4.	С. Іваневич	8.23
5.	А. Панас	7.62
6.	О. Ковальчук	2.33
7.	К. Ковальчук	13.75
8.	С. Герцула	5.04
9.	З. Семенюк	4.32
10.	М. Коханик	4.06
11.	О. Сосніцька	2.31
12.	М. Верещак	4.35
13.	В. Верещак	.64
14.	К. Білоус	4.54
15.	К. Дорошенко	1.88
16.	Е. Коритко	1.48
17.	К. Білоус	.63
18.	А. Угриневич	3.57
19.	С. Білоус	.89
20.	В. Височанський	.75
21.	А. Хомяк	.78
22.	М. Юрів	.69
23.	П. Саків	2.65
24.	Е. Тарнавська	8.26
25.	А. Маселко	3.72
26.	М. Сопінка	10.02
27.	А. Воробець	1.02
28.	Е. Тарнавська	8.57
29.	А. Білоус	3.72
30.	М. Воробець	.65
31.	М. Пришляк	8.99
32.	П. Прихода	2.37
33.	А. Евусяк	1.10
34.	М. Роговська	2.42
35.	Г. Верещак	9.27
36.	С. Ільків	2.43
37.	О. Оринчак	.98
38.	Д. Шумейко	.79
39.	П. Карузо	2.03
40.	С. Грицик	.75
41.	А. Вигира	2.16
42.	А. Дубас	1.80
43.	П. Вовчук	1.48
44.	О. Петрашек	4.84
45.	О. Коритко	1.25
46.	М. Козак	3.18
47.	М. Пристаюк	3.88
48.	М. Баган	2.37
49.	А. Пристаюк	2.59
50.	Р. Корій	.87
51.	А. Урбанський	1.52
52.	І. Бучак, не приніс пушки.	
53.	Т. Копцюх	.76
54.	О. Роман	1.02
55.	Н. Тиньга	2.62
56.	Г. Тарнавський	.59
57.	О. Роман	1.44
58.	М. Хомяк	.33
59.	О. Гладун	.82
60.	В. Евусяк	2.57
61.	А. Канарок	1.82
62.	А. Сапун	3.15
63.	І. Щурак	12.25
64.	М. Тиць	.33
65.	М. Горичун	2.21
66.	К. Тиць	4.06
67.	К. Бардаль	1.04
68.	І. Магдич	6.91
69.	В. Магдич	5.27
70.	З. Шумейко	1.45
71.	А. Бакун	.90
72.	М. Дурбак	2.34
73.	С. Сурович	2.66
74.	Т. Сташицька	1.99
75.	А. Малецька	.51
76.	Р. Малецька	.90
77.	М. Корсунь	.75
78.	В. Наконечний	.60
79.	К. Явдошин	3.25
80.	М. Калушка	1.09
81.	М. Височанський	.63
82.	А. Зеленевька	9.36
83.	С. Карач	7.33
84.	І. Бакун	11.08
85.	І. Фурда	21.44
86.	В. Романків	1.40
87.	М. Пирожак	1.41
88.	Й. Кузьма	1.16
89.	Кравчук	7.30
90.	О. Мерц	1.61
91.	Е. Сас	1.70
92.	А. Романків	1.85
93.	А. Шумейко	2.04
94.	Наконечний	.55
95.	Е. Кашинська	7.18
96.	К. Ковальчук	3.97
97.	В. Кузьма	1.20
98.	С. Щіпка	4.75
99.	О. Каськів	.95
100.	П. Урбанський	1.33
101.	Ф. Дорошенко	4.26
102.	Маламін	6.08
103.	М. Пастух	.16
104.	К. Багрій	1.28
105.	А. Коштко	1.91
106.	А. Павлусь	.59
107.	Т. Романків	5.27
108.	В. Хоміцький	2.73
109.	М. Баган	.79
110.	П. Ґураль	16.01
111.	Е. Лиховид	.31
112.	Е. Штибель	.83
113.	В. Фера	.37
114.	К. Горішна	3.15
115.	А. Мудровський	4.45
116.	Г. Дорошенко	.58
117.	П. Шумський	5.49
118.	А. Іваськів	.33
119.	О. Іваськів	3.38
120.	Н. Яцентий	4.16
121.	П. Варніцька	16.78
122.	Ю. Варніцька	1.55
123.	Ю. Сенчій	9.21
124.	М. Маланич	9.97
125.	З. Варніцька	3.07
126.	М. Верещак	2.64
127.	В. Дорошенко	3.16
128.	С. Присяжний	.99
129.	К. Багрій	2.20
130.	М. Шумська	2.27
131.	З. Літовинський	5.11
132.	В. Бельська	2.33
133.	В. Кузьма	10.57
134.	Т. Пишляк	5.37
135.	Е. Сенчій	1.49
136.	В. Мельничук	5.80
137.	Д. Гриців	2.30
138.	А. Сторожук	2.05
	Зібрано в галі	1.40

Всього зібрано	$490.28
Розходу було	$50.00
Позістало	$440.28

Збіркою занялися два комітети: Комітет Українського Народного Дому і Український Народний Комітет. Готівку поділено по половині до висилки по $220.14, після ухвали обох комітетів.

Збірка на концерті для поводян з 30. жовтня, який устроював Комітет Укр. Нар. Дому.

Зложили: Сестрицтво Ольги Бесарабової $40.00; Тов. Вільна Україна $30.00; Бр. св. Івана Хрестителя $25.00; по $5.00: о. Й. Чаплинський, П. Рубас, І. Лисак, Т. Каськів; по $2.00: Н. Хащевський, К. Романишин, Ю. Свергун, В. Тиць, др. Н. Гнатишин, І. Дідоха; по $1.00: А. Гела, В. Кіт, Мельник, П. Лобур, Г. Корніцький, Маційовський, Н. Н., Кушнір. З. Літовинський, Ґусар, Г. Біленький, А. Дзера. М. Шумейко, І. Фурда, С. Гетюк, К. Настюк, О. Пап, І. Тарнавський, Шепета, І. Грінник, Головчак, Ружицька, Брик, Бардаль, Гуменюк, Лесюк. А. Литовська, М. Ляпун, Г. Пришляк, Дольник, Т. Романків, А. Гуменюк, М. Стамімір. І. Дибайло, Л. Лапчак, М. Сакала, Бородайкевич, Маркович, Р. Кузьма, Онищук, Ф. Шафранська, М. Дзендель, Н. Скочипець, С. Клапій, П. Місик, В. Карлинська, Ни. Мисик, Н. Стець, Д. Мотуз, Т. Пізняк, А. Базарніцька, А. Грущак, М. Бубній, О. Штогрин, Гаврилик, С. Зілінський, др. Навроцький, Гураль, С. Гоцт, В. Настюк, І. Кіт, І. Шумська, М. Каськів, Коломиєць, А. Васильків, А. Яцусь, З. Жмут, В. Стахура, Ю. Гулька, Ю. Пянек, М. Дубас, М. Яцусь, А. Кузьма, Н. Дзік, І. Гинда, Г. Максимич, П. Вівчаровський, А. Явдошак, Н. Добущак, Т. Маселко, І. Микитишин, М. Козак, Д. Животко, Г. Крихів, М. Мачалаба, О. Полегойкий, Л. Чудик, О. Музичка, К. Пелешок, К. Уланович, І. Мумейко, В. Дубас, С. Фера, М. Мотуз, І. Левинець, С. Рудий, І. Постол, Х. Ритай, П. Горичун,

Збірка на Дім Інвалідів в укр. кат. церкві св. Івана Хрестителя при Мортон стр., в Нюарку, Н. Дж.

Сестрицтво Ольги Бесарабової $50.00; збірка в церкві на панахиді $64.00. Зложили слідуючі: о. Й. Чаплинський 2 д., Л. Весон 2 д., по 1 д.: Г. Клепер, М. Постол, В. Кузьма, Т. Каськів, М. Шумейко, М. Дзендзель, О. Химій, Л. Лапчак, К. Тулігловичь, М. Дуфлан, К. Біловус, Ю. Юґас, Н. Н., І. Лисак. Дрібними датками $46.10. — Разом $64.10.

Збірка в церкві на поводян	$236.25
Збірка з Тег Дей	220.14
Збірка з Тег Дей на поводян	220.14
Збірка на концерті на поводян	211.70
Чистий доход з концерту на поводян	200.00
Сестрицтво імені. Ольги Бесарабової на поводян	40.00
Тов. Вільна Україна на поводян	30.00
Бр. св. Івана Хрестителя на поводян	25.00
Збірка в церкві на Дім Інвалідів	64.10
Сестр. ім. Ольги Бесарабової на Дім Інвалідів	50.00
	$1077.19
Попередно вислано Інвалідам	$103.45
Рідна Школа	50.00
Просвіта	25.00
Політичні вязні	25.00
Вислано загальну суму	$1280.64

Цю суму вислав комітет через Обєднання.

НЮАРК, Н. ДЖ.

З хрестин на потерпівших від повені.

На хрестинах у д. Скібяка зібрані гості зложили на потерпівших від повені: д. Д. Скібяк 1 д., Н. Данилович 1 д., І. Маркович, 1 д., І. Плакса 1 д., Д. Животко 1 д., А. Цебринський 1 д., П. Гарасимчук 1 д., А. Ходачек 1 д. і Ї. Міць 1 д. — Разом 9 долярів. Збіркою занялися М. Данилович і І. Маркович.

Гроші вислано через Обєднання.

Т. Каськів.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. Мир, від. 368, повідомляє своїх членів, що мітінг відбудеться в неділю, дня 1-го січня, в Трініти Гал, в год. 1-ій пополудня. На річнім мітінгу вибрано слідуючий уряд на 1928 рік: Ол. Габрик, предс.; К. Ходоровський, кас.; І. Пригода, секр.; Яґа Ткач, опікун хорих; П. Савечка, опікун хорих; Й. Герман, дверник.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 117, повідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться в суботу, 31. грудня, в год. 8-ій вечером, в гали „Поморяни", 423 E. 9th St. На сих зборах повинен явитися кождий член. — Семен Кумма.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 209, повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членів і членкинь, що річний мітінг відбудеться в неділю, 1-го січня, в годині 2-ій пополудні, в гали приходській. Проситься всіх членів прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости. Не явившийся член заплатить кару після ухвали. — М. Вадяк, предс.; П. Макар, кас.; Й. Хінда, секр.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Володимира, від. 65, повідомляє своїх членів, що річний мітінг відбудеться в неділю, 1-го січня, в год. 1-ій пополудня, в гали шкільній. На порядку дня справоздання уряду за 1927 рік. Вибір уряду на 1928 рік. Справа Сиротинця-Захисту і збірка добровільних жертв на сю інституцію. Не явившийся член або урядник підлягає карі після статута. — Яків Красновський, предс.; Василь Левчик, секр.

„Мова має успіх, коли люде міцно відчувають і мислять; мову ширить і ушляхотнює той, хто має що сказати своїм братам і світови".

Іван Гус.

ПОДЯКА.

Низше підписана складає отсим сердечну подяку У. Н. Союзови й Урядникам тогож Союза за уділення їй запомоги в сумі 50 долярів. Підписана зломала була собі руку й мусіла йти до шпиталю, полишивши в дома 5 дрібних дітей. І в такій саме прикрій хвилі У. Н. Союз уділив їй запомоги і тим уратував її діточок перед голодуванням й обтер їм сльози неначе правдивий батько. Сього не зробилаби ніяка инша чужинецька організація, де оплати виносять два рази стільки, що в У. Н. Союзі, а поратунку в біді й нещастю нема.

Дякую рівнож товариству „Мир", від. 324, і його урядникам, що заопікувались мною, як теж і гр. Казанови, що намовив мене записатися до У. Н. Союза. Жалую також, що мій покійний муж не був членом У. Н. Союза. Рівнож взиваю всіх американських Українців, щоби ставали членами нашої найліпшої запомогової організації на американській землі, якою є У. Н. Союз.

Катерина Семенюк.